

IMMA MENGUAL / JUAN FCO. DE ALBACETE

ANATOMIA D'UN LLOC
Maria Josep Zanon

CENTRE
OVIDI
MONTLLOR
A. L. C. O. I.

CENTRE OVIDI MONTLLOR

IMMA MENGUAL / JUAN FCO. DE ALBACETE

ANATOMIA D'UN LLOC

Maria Josep Zanon

CENTRE OVIDI MONTLLOR

ARTS PLÀSTIQUES

CONSELL ASSESSOR:

Armand Alberola
Manuel Boix
Romà de la Calle
Fernando Castro
Carles Cortés
Tomàs Llorens
Miquel Navarro
Santi Pastor
Josep Sou
Feliu Ventura
Vicent M. Vidal

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

Autor: Antoni Miró

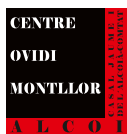
Títol: Faré vacances 2012

Tècnica: Corten 500x240x42

Lloc: Passeig Ovidi Montllor

A ISABEL-CLARA SIMÓ

Col·labora i Patrocina:

© AMB-DISSENY
© CENTRE OVIDI MONTLLOR
© DELS AUTORS

EDITA:
AJUNTAMENT D'ALCOI

MAQUETACIÓ: AMB i AGA
DIPÒSIT LEGAL: A 22-2021
GRÀFIQUES ALCOI S.L.U.

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

A N A T O M I A D E L ' A R T I S T A

Una mirada retrospectiva a l'obra de María José Zanón, ens porta a descobrir que la seua trajectòria com a constructora d'espais relators d'històries íntimes no és recent.

Fins arribar a la proposta expositiva *Anatomia d'un lloc* al Centre Ovidi Montllor d'Alcoi, ha recorregut un camí no sempre lineal que l'ha portada, en el seu interès per la poètica dels materials, a crear espais escultòrics amb ferro, parafina, paper, bronze, pedra, fusta... M'atreviria a dir que Zanón és una escultora de les d'abans, per la seua delicadesa i pulcritud en els acabats. Tota l'obra desplegada a la sala és recent, però qui coneix la trajectòria de l'artista sap que les peces amb les quals va començar el seu itinerari espacial són més aviat *arquiescultures*, columnes escultòriques que conversaven amb el seu jo més íntim, amb el ferro com a únic protagonista matèric. Peces d'un onirisme flagrant com les escenes arquitectòniques, pintades per Giorgio De Chirico, d'una serenitat lancinant.

En eixes peces, com les que presenta ací, l'artista situava l'espectador en l'exterior del constructe cap al qual l'anava atraient a poc a poc sota la muda promesa d'una història que palpitava en un espai interior habitat per l'esfera sempre present. Protagonista indiscutible, narradora omniscient en totes les peces relatores d'històries de soledat, de silenci, d'abstracció en un intens monòleg complex que comparteix amb l'espectador, el qual acudeix curiós a desentranyar el significat d'aquestes peces.

María José Zanón, com a experta en el joc dels espais, del privat i del públic, del de dins i del de fora, juga a relacionar-se amb l'espectador, amb una sinceritat total que genera simbiosi entre espais que, transitant d'una peça a una altra com en una deriva, es veu forçat a desentranyar el significat últim d'allò que es desplega davant els seus ulls. L'exposició demana ser transitada amb la quietud més absoluta, per això mateix, perquè d'eixa manera tots dos, l'artista i el espectador alineen el seu estat d'ànim i arriben junts al mateix punt. És molt probable que les històries viscudes pels dos siguin ben diferents, però alhora ben iguals; i per aquest motiu és una mirada gemel·lar.

En aquesta exposició, *Anatomia d'un lloc*, ha especejat els llocs-habitació formats per la seua tríada personal espai-experiència-memòria, que les allotgen totes aquestes, esferes balancejants. Aquelles que ens porten com a espectadors a visitar els llocs de la memòria íntima de Zanón, que

continua generant obra en la qual aquesta, l'esfera és la protagonista i que, des de les primeres peces, ha anat guanyant protagonisme fins a construir peces escultòriques megaxilòtiques. Una esfera que varia la seua posició per a canviar el diàleg amb l'espai que s'ha creat en les peces de paper, ferro, fusta i els tres mobles que, de manera especular, reuneixen trossos de la memòria de l'artista, perquè tal com indicava el cineasta Luis Buñuel, *la nostra memòria és la nostra coherència, la nostra raó, la nostra acció, el nostre sentiment. Sense aquesta no som res*.

En l'equilibri íntim de les parets i dels mobles, podem dir que ens apercebem d'una casa construïda per una dona que, en l'expressió i amb el temps, ha anat guanyant una varietat de superfícies escultòriques a manera de pell, que construeixen paviments amb textures patinades.

Quan entra a la sala, i en la distribució dels espais creats, l'espectador endevina petites ciutats, com pobles distribuïts en una vall immaculada. Eixe és l'espai públic, on la societat és la que exerceix el control sobre l'individu, i el situa en les arquitectures creades com a llocs de protecció, però que, més aviat, el classifica, l'organitza i el domestica per fi.

Però una mirada més pròxima ens mostra que eixos espais i moblets ens contenen històries íntimes que han sigut seleccionades per l'artista. que és qui mana sobre l'espai, el selecciona i el relaciona amb la seua memòria. Ha classificat i estructurat l'experiència personal en una nova dimensió íntima.

Tal com ho formula Heidegger: *El joc mutu d'art i espai hauria de ser pensat a partir de l'experiència del lloc i de paratge. I així, l'art com a escultura no seria cap conquesta de l'espai... L'escultura seria l'encarnació dels llocs*.¹

Per a qui sap escoltar, l'exposició de María José Zanón el transporta al llarg de la línia espaciotemporal i el porta de tornada a una geometria de ressons en el seu present, perquè l'espai habitat transcendeix l'espai geomètric.

IMMA MENGUAL
Comissària de l'exposició

1. HEIDEGGER, Martin (1969). *El arte y el espacio*. Barcelona: Herder Editorial.

CONVERSA 2 (fusta pi 55 x 60 x 60 cm)

ESPAI HABITAT XI (ferro patinat 96 x 20 x 20 cm)

MICRORELATS ESCULTÒRICS DE L'ESPAI ÍNTIM: LA CASA

“Perquè la casa és el nostre racó del món. És el nostre primer univers. És realment un cosmos”

G. BACHELARD

El més captivador de les obres de María J. Zanón és la manera impressionant en què aconsegueix configurar tot un univers personal d'idees vitals, en un petit nombre d'instal·lacions, d'elements minimalistes i de materials precisos, que tenen l'enorme capacitat de poetitzar de manera personal qualsevol idea racional. És a dir, utilitza l'espai escultòric com a portador d'històries, bé siguin passades, presents o futures, que dialoguen amb nosaltres i ens conten experiències, dades i fets conscients basats en la seua pròpia realitat. Microrelats escultòrics del seu espai íntim.

Les instal·lacions d'aquesta mostra s'assemblen a l'estil de la resta de la seua obra: enigmàtiques, consistentes i belles, juguen màgicament amb les formes, els materials i les idees, però de manera que al final fins i tot les més crues veritats acaben tenint ales, en un debat constant entre la imaginació viscuda i el pensament racional. Un equilibri entre el fons i la forma, fer poesia i parlar de la veritat, que li dona una personalitat molt característica dins de l'amalgama d'artistes plàstics contemporanis.

Si alguna cosa té l'obra d'aquesta escultora, és originalitat. En el seu imaginari, sembla que tinga alguna influència del pensament de C. G. Jung i fins i tot pinzellades formals dels surrealistes, tot i que també en l'evident, es manifesta el testimoni escultòric minimalista d'artistes com Tony Smith, Carl Andre, Robert Morris o Donald Judd. No obstant això, partint d'aquest ric cabal històrico-artístic la seua producció actual no pot inscriure's en cap corrent de pensament en particular, perquè el seu desenvolupament germina i es nodreix d'una trajectòria experimental variada a partir de l'objecte, de l'espai, del material, de la textura o del color, entre d'altres, com al seu torn, d'una multitud de condicionants vitals poètico-reflexius que la fan lliure d'expressió i amb una línia d'investigació incommensurablement original.

Com a creadora de tridimensionalitat, Zanón sap que el vertader espai íntim remou quelcom que està dins de nosaltres, una cosa que està oculta en el nostre ésser i que desperta segons l'obra poètica. L'artista ho projecta, ho plasma i ho expandeix a l'espai, a allò que, en paraules del filòsof, epistemòleg i poeta G. Bachelard, seria “una matèria que vol somiar”, i en aquest cas és l'escultor, convertit en poeta, qui allibera eixa facultat que està ancorada o estancada en l'esperit humà, l'objectiu de la qual no és recrear, sinó despertar-nos i conduir-nos, a nosaltres mateixos com a éssers humans, a un estat en què ens permetem imaginar. És d'aquesta manera com a través del relat personal, l'escultora dóna a l'espai un lloc per a la vivència, i pel seu diàleg mateix amb l'espectador, aquest lloc com a espai vital poètico-reflexiu presenta des de la seua experiència un component del significat, que, si ens detenim a escoltar, allí mateix estan expressades les seues veritats, perquè és tan fonamental percebre com imaginar. I és tan necessari pensar, com crear. I, de fet, ens ve a la memòria un paral·lelisme ineludible i semblant entre l'artista i el filòsof, entre l'obra de M. J. Zanón i G. Bachelard, cap a un dels escrits més recordats d'aquest últim: *La poètica de l'espai*, en el qual crida particularment l'atenció l'anàlisi sensitiva que fa dels espais de la casa.

Pot semblar un tema d'arquitectura o de sociologia, però en les seues disciplines pròpies tots dos autors el converteixen en una reflexió poètica meravellosa. Bachelard el va definir com una *topoanàlisi*,¹ i Zanón l'assumeix com un “exercici d'aproximació”. I en el seu equilibri es materialitza al nostre propi espai físic a través de la sensibilitat del mitjà instal·latiu, a la realitat amb la qual, constantment, dialoga l'autora per mitjà de les seues escultures, doncs en referir-nos als espais de la casay, aquesta serveix d'instrument d'anàlisi, la qual omplim, des de la memòria i l'experiència, els espais que la componen amb records, sentiments, amb històries sense

1. “La topoanàlisi pot ser definida, doncs, com l'estudi psicològic i sistemàtic dels paratges de la nostra vida íntima”, *La poétique de l'espace*, (1957, Presses Universitaires de France, París), p. 27.

valoracions prèvies, ni linealitat espacio-temporal i “sembla que la imatge de la casa fóra la topografia del nostre ésser íntim”.

L’espai extern com un reflex del món intern on els espais de la casa són espais viscuts, i en una formalització geomètrico-corpòria a partir de cubs massissos, esferes, estructures i volums construïts amb metall, fusta, pedra o paper, assumeixen la condició arquitectònica del seu imaginari. Cada forma i cada material que construeix un espai és un símil exquisit de cada lloc i de cada objecte, els quals tenen memòria i significat, per les vivències pròpies de les quals ha sigut testimoni. I en això, les vivències de la llar es consumeixen discursivament pel fet que són les mateixes de l’íntim.

Els espais de la casa es troben en nosaltres mateixos, per la qual cosa, així mateix, nosaltres estem en aquests. Però les analogies possibles seran aquelles a les quals l’espectador atent desitja trobar en la seua lectura i diàleg propis sobre la forma de com ens relacionem amb nosaltres mateixos i amb la vida, en una extensió simbòlica especialment personal i alhora il·limitada de l’escenari de la imaginació. Dels records i de les evocacions, de microrelats escultòrics de l’espai íntim.

JUAN FCO. MARTÍNEZ GÓMEZ DE ALBACETE.

Comissari de l’exposició.

- ADORNO, T. (1970) *Ästhetische Theorie*. Herausgegeben von Gretel Adorno und Rolf Tiedemann Erste Auflage: Suhrkamp Verlag, Frankfurt a. M.; edició castellana: (2004) *Teoría estética*. Traducció de Jorge Navarro Pérez, Ediciones Akal, Madrid.
- BACHELARD, G. (1957). *La poétique de l’espace*, PUF (Presses Universitaires de France), París.
- DURAND, G. (2000). *El imaginario*. Barcelona. Ediciones del Bronce. Càp. “*El tópico sociocultural de lo imaginario*” (112-118).

LAB-ESPACIAL (fusta 7 x 35 x 7 cm)

LAB-ESPACIAL II (fusta 28 x 7 x 7 cm)

LAB-ESPACIAL III (fusta 30 x 9 x 9 cm)

CONVERSA IV (fusta pi 55 x 20 x 20 cm)

CONVERSA V (fusta Mango 45 x 40 x 25 cm)

ESPAI HABITAT XIV (ferro patinat instal·lació 40 x 30 x 120 cm)

ESPAI HABITAT XII (ferro patinat 52 X 24 X 26 cm)

ESPAI HABITAT IV (ferro patinat 35 X 40 X 25 cm)

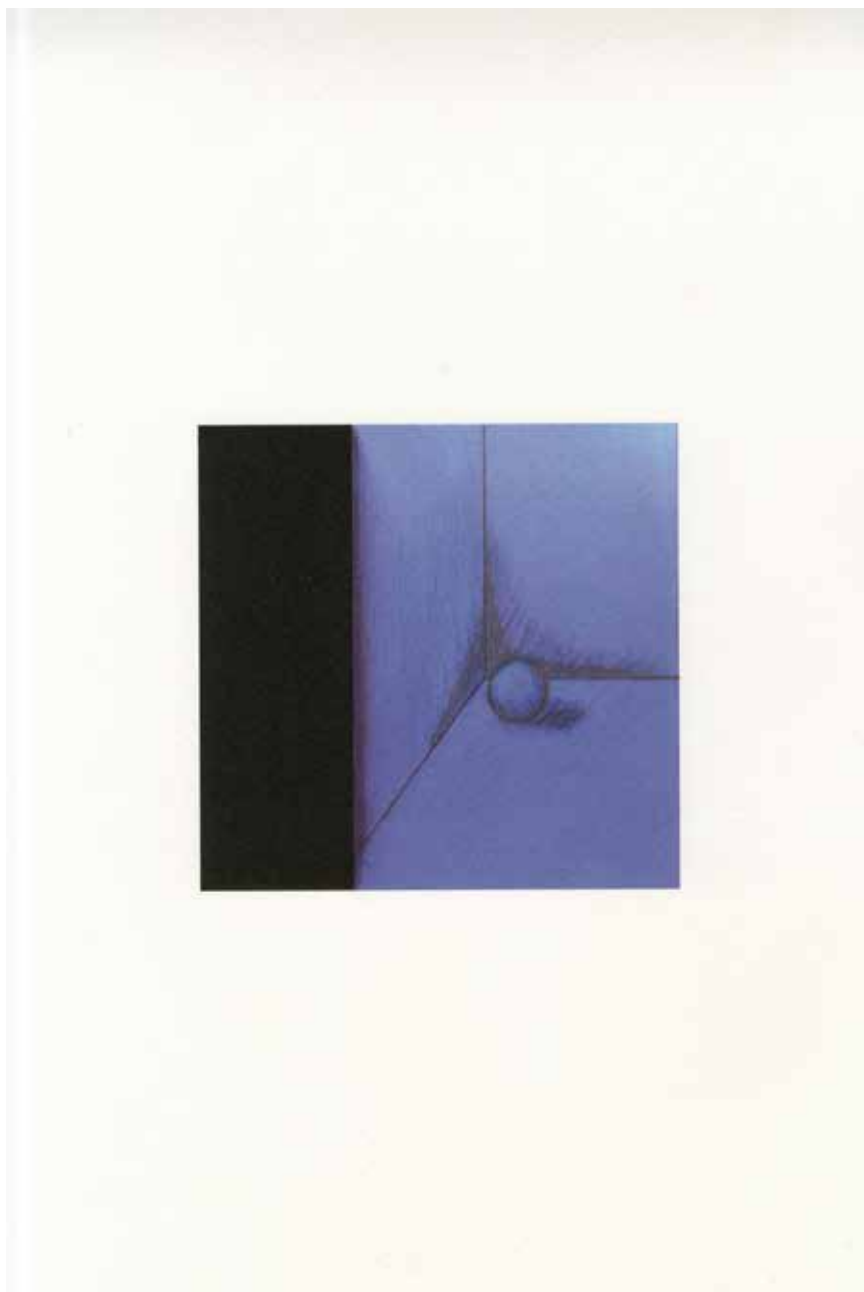
LLOC DE SOLEDAD III (ferro patinat 22 x 20 cm)

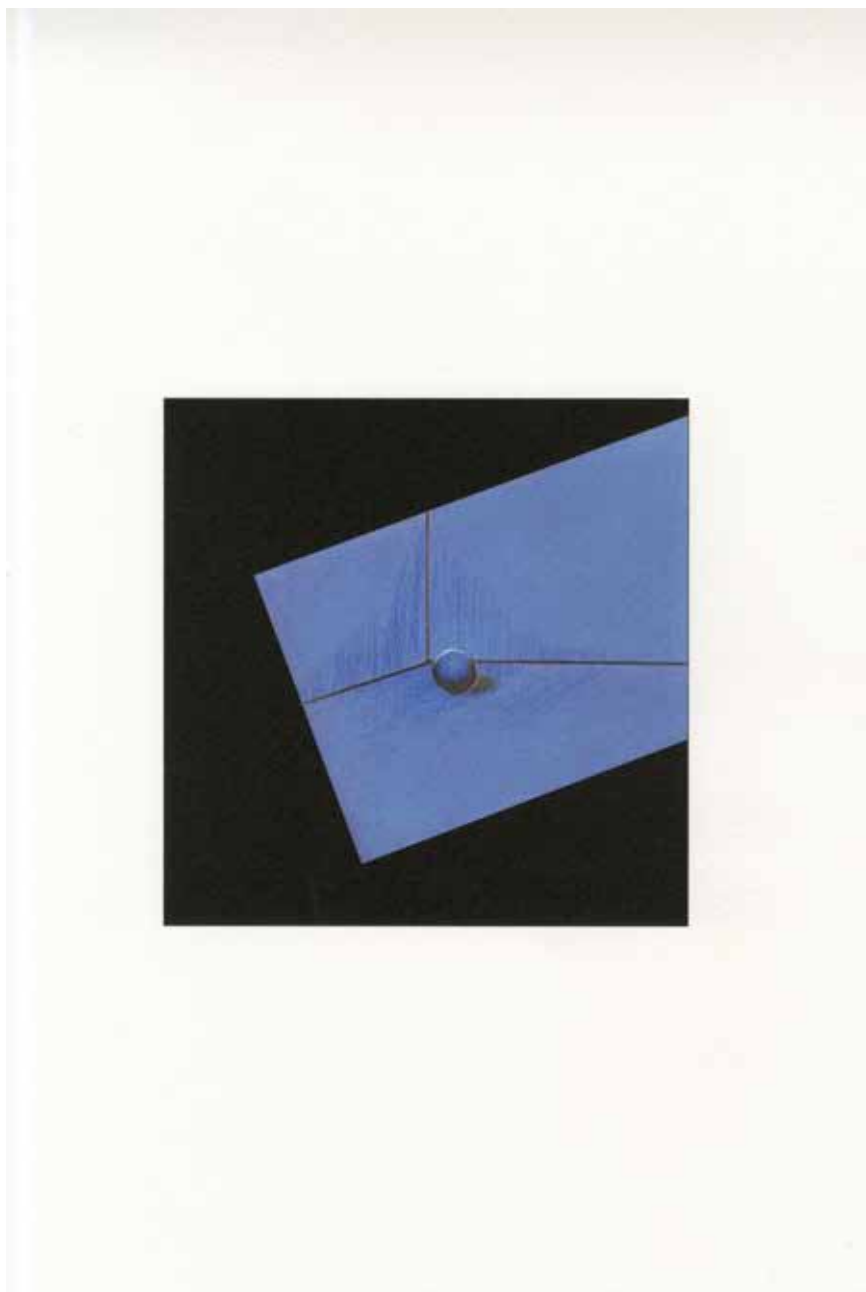
LLOC DE SOLEDAD IV (ferro patinat 60 x 60 x 5 cm)

ESTUDI LLOC DE SOLEDAD (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

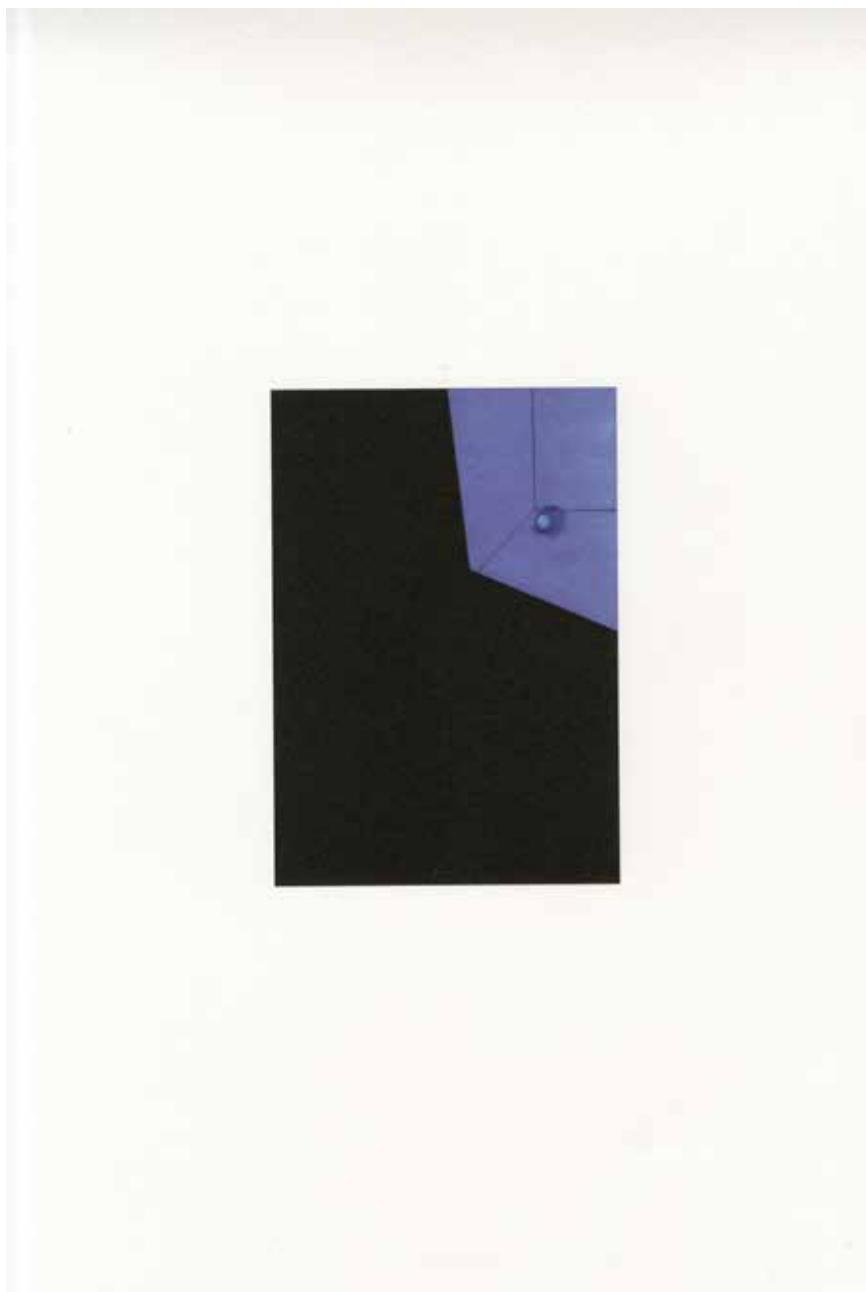
ESTUDI LLOC DE SOLEDAD II (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

ESTUDI OMBRES DE SOLEDAD (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

ESTUDI OMBRES DE SOLEDAD III (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

ESTUDI OMBRES DE SOLEDAD IV (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

ESTUDI OMBRES DE SOLEDAD V (Aquarel·la sobre paper 51 x 37 cm)

LLOC DE SOLEDAD V ferro patinat 10 x 25 x 18 cm

CONVERSA 1 (fusta pi Instal·lació. 55 x 150 x 90 cm)

CONVERSA 1 DETALL

CURRÍCULUM DE MARIA JOSEP ZANON

Maria Josep Zanon és artista plàstica i investigadora, doctora en Belles Arts, professora titular d'Universitat (UMH). Membre activa del grup d'investigació “Figures de l'Excés i Polítics del Cos” a la UMH. Amb una trajectòria professional de quasi 25 anys, té en el seu haver exposicions individuals com *Diàlegs amb l'espai*, al Museu d'Art Contemporani de Pego; *Nàufrags*, a l'Espai Roberto Gottardi de l'Havana (Cuba); *Ritu*, a l'Institut d'Investigacions Gino Germani, de la Universitat de Buenos Aires (Argentina); *Formes/Classes*, a la Universitat Nacional Mar del Plata (Argentina); *Paysages du mémoire*, al Centre d'Art Contemporain d'Ifitry (Marroc); *Els jocs de Mar*, a la Sala Torre dels Ducs, de la Fundació Balearia, al Verger (Alacant); en *Relats i Contrarelatats de l'Espai Escultòric*, a la

Galeria Ángel Castaño Space Art (Elx); o *Passatges Vetllats*, a la Fundació Frax (l'Albir); i a la I Biennal d'Art a Casablanca. Així com innombrables col·lectives, entre les més recents de les quals hi ha: XX Premis EAC al Museu de la Universitat d'Alacant; *Tòxics Invisibles*, al Palau Cerveró (Universitat de València); *Coesione*, a Castelló; *Savelli*, Palombara Sabina (Roma); *L'aula invertida: estratègies pedagògiques i pràctiques artístiques des de la diversitat sexual*, a la Fundació La Posta; o en *Mètodes. 4 Paradigmes de la investigació en l'escultura contemporània*, al Centre d'Art l'Estació (Dénia), entre altres.

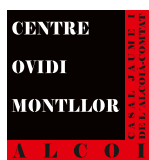
El seu treball ha sigut reconegut en diferents edicions de Premis d'Escultura, així com en diverses convocatòries competitives d'art públic monumental, entre les quals cal destacar la seua participació al Parc Escultòric Vall dels Somnis (Madrid); en el III Certamen d'Intervencions Escultòriques a l'aire lliure a Aldaia, (València); o en la Ruta de les Escultures (Bogarra, Albacete).

La labor com a artista investigadora ha anat evolucionat des d'investigacions que tenen com a eix central l'espai escultòric com a espai introspectiu, portador d'històries, així com les diferents possibilitats expressives de la matèria, els processos per a la seua transformació i, sobretot, explorar i gaudir, i les possibilitats poètiques i expressives sorgides de les característiques pròpies dels processos de transformació duts a terme en la matèria triada.

Tots els objectes són d'índole minimalista, però alhora expressiva. Es tracta d'un exercici d'escoltar el meu espai físic, el meu interior, la memòria, i dialogar amb aquests a través de les meues escultures.

PUBLICACIONS DEL CENTRE OVIDI MONTLLOR

2002	1. ANTONI MIRÓ. Sota l'asfalt està la platja. (o el Molinar)
2003	2. CHO SANG-HYUN. L'inexpressionisme (Itinerant 2003-2004)
	3. JORDI VILA. El soroll de món.
	4. MÓN D'ANTONI MIRÓ. (Itinerant 2003-2004)
	5. DE PAPER. Col·lectiva. (Itinerant 2003-2004)
	6. SENTO MASIA. Renasentisme (Itinerant 2003-2004)
2004	7. EUSEBI SEMPERE. Serigrafies. (Itinerant 2003-2004)
	8. JOAN PERIS. Textures de temps.
	9. L'OVIDI CANTANT. Imatges i texts.
	10. ROC CANDELA. De dalt a baix.
	11. BRUNO RINALDI. Les arrels d'Europa. (Itinerant)
	12. ALCOIANS I NO. Col·lectiva.
2005	13. ART DELS 70. Col·lectiva. (Itinerant 2004-2005)
	14. RAMON PÉREZ CARRIÓ. Paisatges de la Bretanya.
	15. ANTONI MIRÓ. A l'Ovidi. (Itinerant)
	16. AL VOLIANT DE L'OVIDI. Col·lectiva.
	17. IMATGES DE L'OVIDI. Col·lectiva.
	18. LLUIS SANUS. Anatomies i nova tauromàquia.
	19. JOLANTA STUDZINSKA. Alcoi-Lublin.
2006	20. L'AIGUAFORT. Col·lectiva. (Itinerant)
	21. DES DE L'HAVANA. Rafael Acosta i Alberto Sauri.
	22. RAFAEL AMORÓS. Ser pensar fer conviure.
	23. DAVID PASTOR. Hores i menuts.
	24. PEP CANTÓ. Pintures d'un hivern obscur.
	25. JOAN MIRÓ. Femmes.
	26. EDUARD CORBÍ. L'altre jo L'altre Alcoi.
2007	27. RAFAEL ARMENGOL. La Cambra degli Sposi.
	28. ENRIC M. PIERA. De la terra ignota, a la terra perduda.
	29. ALEXANDRE SOLER. Somnis i malsons.
	30. RAMON MOLINA. Finestres.
	31. JOSEP GRAU GARRIGA. Dibuixar (Itinerant).
	32. AURELIA MASANET. De lleugers paisatges dormits en l'aire.
	33. BEATRIZ RICO. Cares i Creus.
2008	34. MÓNICA JOVER CALVO. Paisatges en la memòria.
	35. NÚRIA FUSTER. Appomattox.
	36. VANESSA PALACIOS I PASCUAL. Des de la intimitat.
	37. MILA GÓMEZ I VITORIA. Joies del S. XX i XXI.
	38. JOLANTA STUDZINSKA. Ciutats.
	39. EDUARD. Xelo, a la memòria.
	40. LASTRES. La pel·lícula del temps.
2009	41. M ^a LLUISA PÉREZ. Des de la melangia de la memòria.
	42. ARCADI BLASCO. Innovador de l'art i la tècnica ceràmica.
	43. JOSEP SÓ. El bosc de les paraules.
	44. XAVIER PÉREZ VAQUER. Darrers Retrats.
	45. XIMO CANET. Sifrà, canyella... diàlegs íntims amb les espècies.
2010	46. JOAN BENNÀSSAR. Camí de llenaire.
	47. CHO SANG-HYUN. Pintures-Monotips.
	48. XAVI CARBONELL. My son can do it, too.
	49. GÉRARD GIMONÀ. Antologia personal.
	50. MIQUEL MARTÍ I POL I ANTONI MIRÓ. Mirades creuades.
	51. MATEU GAMON. L'instant de la llum.
2011	52. TOT RECORDANT VICENT MOYA. Homenatge.
	53. JAUME ROCAMORA. Encast determinant.
	54. ANGELA MALYSHEVA / FRANCESC PIERA. Caleidoscopi.
	55. HANAMARO CHAKI. La cançó d'un somni.
	56. JORDI VILA LLACER. Infinitud.
	57. FERRAN GIBERT CARBONELL. Hores.
2012	58. JUST CUADRADO. En la memòria (homenatge).
	59. CRISTINA ESCAPE. L'essencial és invisible.
	60. OVIDI 70 ANYS. Antoni Miró.
2013	61. D. MILLÁN. Art Variat.
	62. ANTONI MIRÓ. Transeünts.
	63. WENCES RAMBLA. Paisatges de la Ment.
2014	64. ORFEU I PARIS. Ànimes perdudes.
	65. VANESSA PALACIOS. Mirades.
	66. DAVID PASTOR. Vermell 24.
	67. RUBÉN FRESNEDA. Alfanumèrics
2015	68. TINO PLA. Nus
	69. ART JOVE ALCOIÀ. Generació XXI (Homenatge a Ovidi).
	70. M ^a LLUISA PÉREZ I DÍDAC BARQUERO. Mirades.
	71. DORI CANTÓ. La bellesa i la vellesa.
	72. NEUS BOU. Construcció de la identitat.
2016	73. EDUARD CORBÍ. L'espai del silenci.
	74. VERÓNICA LORENZO. L'altra mirada.
	75. L'OVIDIPOPULAR. 20 Aniversari. Antoni Miró.
	76. XIMO CANET. Els colors de les paraules.
	77. XAVIER MOLLÀ. Eterà.
	78. CARTELLS TRACTAT D'ALMISRÀ. Col·lectiva.
2017	79. PAU SELLES ALÓS. Idea de paisatge.
	80. A. MONER/S. CARRATALÀ. Els cossos agredits.
	81. JORDI VILA. Extracció.
	82. JUAN RUIZ. Instants.
2018	83. RODOLFO TORRES. Un home que fa en el Sud.
	84. METÀFORA. Encenalls de Poesia Visual.
	85. LLUÏSSA FUSTER. Trajectòria artística.
	86. PETER BURKE. Un món únic.
	87. MAURE PASTOR. Construccions humanes.
	88. MIQUEL NAVARRO. Dibuixos.
2019	89. LLIBRES OBJECTE. Eines d'Art.
	90. INTANGIBLES. Col·lectiva.
	91. INVISIBLES. Grup Matèries.
	92. EDUARDO MIER. Marea negra.
2020	93. MARIA PENALVA. Brujas & Furias.
	94. ISABEL JOVER. Oblividades per la Història.
	95. OVIDI MONTLLOR. Perquè vull.
	96. SHUZO AZUCHI GULLIVER. Jo també sóc quàntic.
2021	97. COL·LECTIU URUGUAI. Estenedors/Tendales.
	98. MARIA JOSEP ZANON. Anatomia d'un llocø

ALCOI
capital cultural
valenciana 2021

ANATOMIA D'UN LLOC

Maria Josep Zanon

Alcoi, Febrer - Març - Abril 2021

Col·labora i Patrocina:

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

AJUNTAMENT D'ALCOI

ALCOI
capital cultural
valenciana 2021

ACCIÓ CULTURAL
DEL PAÍS VALENCIÀ

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'ÒRDOS